

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України
(відділ освіти дітей з порушеннями слуху)

<https://www.facebook.com/groups/268693925325131/permalink/295807072613816/?mibextid=ztldM3>

Перспективи розвитку освіти дітей з порушеннями слуху

*Світлана Литовченко, Оксана Таранченко, Валентина Жук, Ольга Вовченко (Прокопенко),
Володимир Шевченко, Віра Литвинова*

Українці сильна нація Вчителі під час війни навчають дітей, підвищують професійну кваліфікацію, займаються волонтерською діяльністю.

Працювати складно, ворожі війська руйнують школи, дитячі садки та університети. Міністерство освіти і науки України зібрало численні факти: 1556 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 102 з них зруйновано повністю (<https://mon.gov.ua/.../pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini...>).

Кожного разу висловлюємо колегам-педагогам свою повагу, захоплення, слова підтримки 🧡💙

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) в Україні радить – «Думайте про майбутнє, не про минуле. Мрійте, плануйте, обговорюйте зі значущими людьми, що ми зробимо найпершим після встановлення миру. Такі роздуми та розмови наснажують і стабілізують».

Думаємо про перспективи: як на місці зруйнованих будинків відбудуємо ще красивіші та комфортніші, ще з більшим натхненням розвиватимемо освіту, спеціальну педагогіку, працюватимемо з піднесенням, гострим відчуттям цінностей, неможливості фальші, неправдивості 🧡💙

📖Важливим напрямом досліджень Відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України є визначення пріоритетів розвитку освіти дітей з порушеннями слуху із врахуванням міжнародних підходів, кращого вітчизняного досвіду (публікації співробітників у бібліотеці НАПН України <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/dechd/>).

📖Хочемо поділитися також результатами обговорення питань розвитку закладів спеціальної освіти з педагогами-практиками.

З такою метою нами було розроблено та проведено авторський тренінг "Перспективи розвитку спеціального закладу освіти»:

◆ завдання для груп учасників:

на прикладі своєї школи описати спеціальний заклад освіти (прогностичну модель) за такими параметрами:

- зміст освіти (питання освітніх програм, доцільність створення спеціальних програм для дітей з порушеннями слуху; у чому має полягати специфіка);

- категорії особливих освітніх потреб учнів (лише діти з порушеннями слуху, діти з іншими особливими потребами);

- рівень здобуття повної загальної середньої освіти (базова середня освіта, профільна середня освіта);

- специфіка супроводу (особливості корекційно-розвивальної складової, перелік курсів, обов'язковість для всіх, особливості проведення корекційно-розвивальної роботи у середніх та старших класах);

- визначити свій критерій, важливий для оцінки змін (останній параметр необхідно обрати самостійно).

🔗 У процесі обговорення учасники висловили свої думки та пропозиції:

◆ щодо змісту освіти: необхідна варіативність типового навчального плану та навчальних програм, диференціація змісту навчання, що враховує індивідуальні освітні потреби учнів, «загальну навчальну програму необхідно доопрацювати/удосконалити таким чином, щоб учитель мав можливість зважено адаптувати зміст, процес та результат навчання у класі, де навчаються учні з порушеннями слуху: наприклад, мати 3–4 варіанти завдання різного рівня складності (для учнів без порушень інтелектуального розвитку; із порушеннями мовлення; порушеннями інтелектуального розвитку; розладами аутистичного спектру тощо)»; різнорівневі завдання залежно від контингенту учнів класу, індивідуальних потреб та інтересів окремих дітей, специфічних цілей уроку тощо; розподіл дітей на різноманітні групи. Фактично йдеться про «рівні підтримки» в освітньому процесі – підхід, який сьогодні активно розробляється для національної системи освіти дітей з особливими освітніми потребами. Акцентувалося на можливості індивідуальної адаптації програми відповідно до можливостей та потреб учня; визначення індивідуальної траєкторії розвитку та навчання; «діти з порушенням слуху навчаються за індивідуально адаптованими загальними програмами; навчання дітей, що мають порушення слуху та інтелектуального розвитку, організовується на основі спеціальних програм»;

◆ було висловлено слушні методичні поради, зокрема: «учителі-предметники мають тематично узгоджувати навчальний матеріал у межах одного класу», «новий матеріал презентується/вивчається одночасно з використанням жестової та словесної мов», «складний/новий навчальний матеріал подається тією мовою, у якій дитина більш компетентна»; «варто добирати методи практичного застосування знань, їх використання в реальному житті». Щодо гнучкості у розподілі кількості годин: «збільшення годин на вивчення математики, української мови за рахунок зменшення уроків музики», «збільшення годин на вивчення предметів мовного циклу», «роль української жестової мови (УЖМ) у забезпеченні міжпредметних зв'язків суттєва, тому доцільно збільшити кількість годин на вивчення УЖМ», «збільшити години трудового навчання в старших класах, передбачити професійно

орієнтоване навчання за затребуваними сучасними професіями, практику, екскурсії на підприємства»; «можливість профільного навчання»;

◆ серед категорій особливих освітніх потреб учнів спеціальної школи визначено потреби, зумовлені: особливостями психофізичного розвитку (порушеннями слуху, інтелектуального розвитку, тяжкими порушеннями мовлення, комплексними порушеннями розвитку); особливостями розвитку внаслідок впливу соціального середовища (діти, що перебувають у складних життєвих обставинах, педагогічно занедбані), «діти, яким необхідна спеціальна корекційна допомога». Натомість висловлювалися думки щодо збереження однієї категорії (діти глухі та зі зниженим слухом; без тяжких інтелектуальних порушень).

◆ У контексті обговорення питання рівня загальної середньої освіти, що забезпечує заклад, думки були однакові: «рівень освіти має відповідати можливостям та здібностям учня»; «організація профільної освіти, що значно розширює перспективи продовження навчання після школи».

◆ Важливі позиції напрацьовані учасниками щодо супроводу учнів: корекційно-розвивальний, психолого-педагогічний, медико-реабілітаційний супровід; підтримка від різних фахівців (психолога, реабілітолога, логопеда, сурдопедагога тощо); комплексний корекційний супровід (можливість адаптації для дітей з тяжкими та комплексними порушеннями); надання корекційно-освітніх послуг відповідно до потреб дитини.

🔗 У цьому контексті варто звернути увагу на два аспекти. По-перше, на часі розширення кола фахівців, які проводять заняття з дітьми певної категорії (приміром, дитина з порушеннями слуху може потребувати як занять з сурдопедагогом, так і логопедом; при визначенні необхідних послуг насамперед необхідно врахувати індивідуальні особливості розвитку). По-друге, у межах соціокультурного підходу, впровадження концепції бімодально-білінгвального навчання актуалізується позиція, що «навчання учнів з порушеннями слуху не є корекційним», що змінює підходи до організації освітнього середовища, процесів викладання та супроводу.

◆ На думку учасників тренінгу, перспективними критеріями розвитку їхнього закладу також є:

- підвищення фахового рівня педагогів, безперервний професійний розвиток (самовдосконалення) учителів, впровадження курсів підвищення кваліфікації для вчителів та вихователів із урахуванням змін у сучасній освіті, зокрема курсів жестової мови; зменшення паперової документації;

- покращення матеріально-технічної бази, впровадження інноваційних технологій в освітній процес (пристрої звукопідсилення, слухові апарати, підібрані відповідно до індивідуальних потреб дитини, допоміжні (аудіо) пристрої; ІТ-технології: проектори, інтерактивні дошки, сучасна комп'ютерна техніка), залучення фахівців та педагогів до модернізації матеріально-технічної бази закладу; забезпечення необхідними підручниками, посібниками та іншими ресурсами, зокрема й електронними.

◆ Було окреслено й зміни, важливі для всієї системи освіти дітей з порушеннями слуху. На часі рання діагностика та втручання, наступність у структурі освітніх послуг: дошкільна освіта, початкова освіта (з підготовчим/ресурсним класом за потреби), базова освіта з адаптованими програмами, старша ланка з можливістю вибору навчальних предметів (профільна освіта), професійна освіта в межах школи та НРЦ з врахуванням особливостей розвитку і можливостей учнів; різні форми здобуття освіти (дистанційна, очна, заочна);

адаптація дітей до життя; акцент на ціннісні орієнтири («щоб у житті та закладі діти були щасливі»).

Вдячні колегам за фахову дискусію. Розширену інформацію представлено у статті <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/224183>

Наші спеціальні школи – сучасні освітні центри, які забезпечують здобуття дошкільної та загальної середньої освіти для дітей, що потребують додаткової підтримки, а також надають корекційно-розвивальний, реабілітаційний, психологічний супровід. Розвивають традиційні та впроваджують нові напрями роботи – центр раннього втручання; технології роботи із дітьми з кохлеарними імплантатами, з порушеннями слуху та розладами аутичного спектру; проекти жестовою мовою для дітей різного віку; культурні та спортивні заходи; табори дозвілля; професійна підготовка; участь у підвищенні кваліфікації педагогів тощо.

Плануємо обговорення перспективних напрямів розвитку наших шкіл із врахуванням особливостей роботи в умовах воєнного стану. Готуємо спільні заходи за участі практиків та представників експертного середовища.